

zelor sînt învelite cu rejansă de 1 cm, ale cărei capete sînt dublat introduse în inele de ancorare.

Această capcană este de dimensiuni mijlocii, permițînd o captură relativ mare, dar prezintă dezavantajul că nu este portabilă. Dimensiuni mai mici pot fi proiectate după necesități. Prin prelungirea stîlpilor de susținere, capcana poate fi înălțată pînă la etajul coroanei arborilor, unde se vor putea colecta multe specii de insecte care în mod obișnuit nu se întîlnesc mai jos.

Fiind deopotrivă de ieftină și simplu de confecționat, capcana mai prezintă avantajul că nu cere prea multe supravegheri. Noi am schimbat borcanul colector zilnic la orele 6,30, cantitatea de cloroform fiind suficientă pînă în ziua următoare. În cazul cînd borcanul se lasă — ca și în cazul nostru — pînă în ziua următoare, toate insectele cad înăuntru în timpul nopții. Nu este de preferat menținerea materialului pînă la orele mai tîrzii din ziua următoare, deoarece în acest caz el suferă o uscare rapidă și nu mai poate fi preparat. Se recomandă examinarea interiorului pîlniei de fiecare dată cînd se schimbă borcanul, pentru că la gura de intrare se pot instala păianjeni care capturează o mare parte din insecte. Capcana poate aduna în mod automat cite 20 000—30 000 de insecte în cursul unei veri. Astfel studiul faunei insectelor din țara noastră poate fi mult ajutat, iar colecțiile muzeelor substanțial îmbogățite cu insecte, ai căror reprezentanți vor fi mai puțin numeroși după decenii ce se scurg, din cauza reducerii cenzelor spontane și a aplicării pe scară largă a insecticidelor.

#### BIBLIOGRAFIE

1. GRESSITT I. — GRESSITT, M. K. (1962): *An improved Malaise trap-Pacific, Inst. Honolulu*, vol. 4, pp. 87—90.
2. MARSTON, N., (1965): *Recent modification in the design of Malaise insect traps, with a summary of the insects represented in collections-Journ. Kansas Entomol. Soc.* vol. 38, pp. 154—162.
3. MALAISE, R. (1937): *A new insect trap, Ent. Tidkrift*, vol. 38, pp. 148—160.
4. MÓCZÁR, L. (1967): *Trap automatic for capture of flying insects, Folia Entom. Hung.*, vol. 20, pp. 213—220.
5. PETERSEN, B. (1966): *The Noona Dan Expedition, 1961—1962. Insects and other land arthropods, Entom-Medl.*, vol. 34, pp. 283—304.
6. TOWNES, H. (1962): *Design for Malaise trap, Proc. Entom. Soc. Washington*, vol. 64, pp. 253—262.

# CARACTERIZAREA ANTROPOBIOLOGICĂ ȘI FIZIOGNOMICĂ, PRIN RECONSTITUIREA FEȚEI DUPĂ CRANIU, A UNOR PERSOANE DIN COMPLEXUL FUNERAR DIN SEC. II-I î.e.n. DESCOPERIT LA ORLEA

Dr. CANTEMIR RIȘCUȚIA,  
Dr. DARDU NICOLĂESCU-PLOPȘOR,  
IRINA RIȘCUȚIA

Reconstituirea țeșturilor moi și refacerea — pe baze științifice — a fizio- nomiei umane, ca un întreg cu valoare în diagnoza antropologică de grupă și totodată cu valoare de document în identificarea individuală, sînt o necesitate a antropologiei moderne.

Începînd din 1965, noi am propus studiul reconstituirilor fizionomice ca metodă de cercetare antropologică pe serii, considerînd că avantajul obținut prin sporul de informație ce-l aduce reconstituirea înfățișării fizice precumpănește asupra dezavantajului rezultat din posibilitățile de eroare ale metodelor actuale de lucru în această direcție.

Dacă în lucrarea de față seria studiată este alcătuită doar din cinci indivizi și, prin urmare, exploatarea ei statistică nu oferă perspective importante, în schimb, o serie de constatări preliminare asupra materialului ne-au condus spre o altă valorificare a reconstituirilor, și anume spre domeniul relațiilor genetice dintre indivizi. Eventuala posibilitate de a urmări înrudirea dintre cazurile studiate, ar fi un prețios auxiliar al cercetării arheologice, în scopul stabilirii unor relații familiale și sociale.

În cele ce urmează, vom analiza o serie de cinci portrete obținute prin metoda de reconstituire grafică a lui M.M. Gherasimov, completată pe baza unor indicații după Krogman.

La restaurarea părților moi am aplicat valo-  
rile standard propuse de Gherasimov, iar pen-  
tru reconstituirea unor regiuni morfologice am  
ținut seamă de corelațiile și dependențele  
morfologice pe care le-am obținut din studii  
pe serii actuale autohtone.

Ceea ce dorim să subliniem este faptul că  
între rezultatele analizei antropo-biologice efec-  
tuate asupra scheletului și rezultatele sintezei  
antropo-biologice care este însăși fizionomia  
obținută grafic deocamdată, am întâlnit con-  
cordanțe semnificative. Aceste concordanțe nu  
se limitează însă numai la caracterizarea fie-  
cărui caz în parte, ci apar și atunci când com-  
param indivizii între ei: analiza craniologică a pus  
în evidență o serie de asemănări frapante, con-  
firmate independent și de reconstituirea grafică.

Luarea în studiu a tuturor cazurilor accesibile  
reconstituirii plastice, precum și analiza

gini inferioare orbitale, fără ca fizionomia să  
prezinte și caractere mongoloide evidente.

Orbitele, ca înălțime și deschidere, aparțin  
tipului de conformație cu fantă palpebrală mai  
mult largă, cu pleoapa superioară descoperită  
și cu cute tarsale complexe. Globul ocular, cu  
poziție mai mult superficială. Oasele zigoma-  
tice plate corespund unei fețe fin reliefate.  
Oasele nazale convexe în partea superioară  
limitează sus o apertură piriformă cu marginile  
tăioase, fapt care corespunde unor aripi nazale  
relativ plate și slab arcuite. Concordant cu  
aceasta, apare și dezvoltarea apreciabilă a spinei  
nazale.

Profilul ortognat se armonizează cu construcția  
masivului facial, realizând o față bine reliefată,  
având afinități structurale cu fizionomia armo-  
nioasă, des întâlnită la populațiile circummediteraneene.



Planșa I: Reconstituirea grafică a feței după craniu la M. 2, M. 3, M. 4, M. 6 și M. 7 din grupa de est de la Orlea.

morfologică minuțioasă, în scopul stabilirii  
relațiilor genetice dintre cazuri ne vor permite  
— cu multă probabilitate — o aprofundare a  
acestor constatări.

Prezentăm mai jos fiecare caz studiat, la care  
am reținut doar câteva din aspectele cele mai  
caracteristice pe care ni le-a oferit analiza  
reconstituirilor grafice (planșa I).

**M.7, bărbat de 40—45 ani**, robusticitate  
osoasă medie, inserții musculare bine marcate  
pe craniu, suprafața osului netedă.

Secțiunea sagitală a feței arată un profil  
drept, cea transversală un contur convex, rotirea  
laterală a arcadelor și zigomelor față de axul  
vertical, medie.

Inclinarea orbitelor pe axul orizontal este de  
tip mongoloid, cu proeminarea înainte a mar-

**M. 3, bărbat de 40—45 ani.** Bărbat cu  
construcție osoasă gracilă, reliefuri musculare  
slabe, suprafața oaselor netedă.

Față cu profilul drept și cu secțiune trans-  
versală foarte arcuită. Axul vertical al orbitelor  
aproape perpendicular pe OAE, rotirea orbi-  
telor în axul vertical pronunțată spre lateral.  
Orbite relativ înalte și deschise, corespunză-  
toare unei regiuni a ochilor caracterizată prin  
fantă palpebrală largă, glob ocular aparent și  
pleoapă superioară descoperită, bogată în cute  
tarsale; deși oasele nazale sînt parțial deterio-  
rate, forma nasului a putut fi dedusă fără mare  
aproximație și în concordanță cu structura  
întregii fețe. Apertura piriformă medie ca lăr-  
gime și avînd margini tăioase corespunde unor  
aripi nazale ușor arcuite și mijlociu înclinate.

Profilul drept, ortognat, corespunzător unui cap lung și îngust, situează cazul nostru în zona de variabilitate fizionomică a populațiilor mediteraneene.

**M.2, femeie de 35-40 ani.** Construcție osoasă gracilă, dar cu inserții musculare marcate. Profil facial drept, secțiune transversală a feței arcuită. Rotirea și înclinarea oaselor zigomatice — mijlocie. Orbitela destul de înaltă și deschisă corespunde unei regiuni a ochilor caracterizată prin fante palpebrale larg deschise, pleoape superioare descoperite, spațiul pleoapei superioare înalt. Spină nazală dezvoltată, apertură piriformă cu margini tăioase, conduc la reconstituirea unui nas bine profilat, cu aripi fine și slab arcuit. Ușor prognatism alveolar, deci buze proeminente.

Construcția și caracterele morfologice ale feței și capului amintesc de înfățișarea fizionomică ce apare frecvent la populațiile mediteraneene.

**M.6, femeie de 16-17 ani.** Construcție osoasă foarte gracilă, relieful muscular slab. Ceea ce caracterizează acest caz este înclinarea puternică a orbitei în sens negativ (cu proeminarea marginii inferioare) și gradul apreciabil de prognatism, care conferă o notă fizionomică aparte.

Prin conformația regiunii frontale, M.6 se apropie de M.2 și parțial de M.3, fără a ne putea pronunța deocamdată pentru existența unei înrudiri între cele trei cazuri.

Semnălăm deocamdată aceste asemănări destul de frapante, cu speranța că, o dată cu reconstituirea plastică, vom spori cantitatea de informație, în mod concludent.

**M.4, femeie de 25-30 de ani,** de robustitate medie, inserții musculare medii, suprafața osului netedă.

Prezintă mari asemănări structurale cu craniul M.7, deosebirea față de acesta fiind mai mult datorită dimorfismului/sexual. Același profil drept și aceeași arcuire a feței în secțiune transversală, aceeași orientare a zigomelor și arcadelor.

Înclinarea orbitelor în axul orizontal, mai europoidă decât la M.7, de asemenea orbite mai joase și mai închise, corespunzătoare unei conformații a regiunii ochilor caracterizată printr-o deschidere medie a fantelor palpebrale și o acoperire medie a pleoapei de sus, cu o plică mijlocie dezvoltată. Globul ocular cu poziție medie, iar oasele zigomatice gracile.

Nasul este drept, spre convex (în partea superioară flectat în jos, dar în zona oaselor nazale și nu a cartilajelor). Apertură piriformă rotunjită, dar cu margini tăioase, ceea ce corespunde unor aripi nazale fin arcuite, însă mai mult înclinate decât perpendiculare pe planul frontal. Spină nazală bine dezvoltată.

Profil ortognat, construcție facială armonioasă, mare asemănare morfologică, fizionomică și tipologic-structurală cu M.7, cu deosebirea că femeia din M.4 posedă o sutură metopică cu consecințe importante în morfologia craniană.

Afinități puternice cu formele circummediteraneene.

## Concluzii

Ceea ce cercetarea de față aduce nou în experiența noastră, în reconstituiri fizionomice după craniu, este, între altele, problema de a se putea stabili și, eventual, testa matematic înrudirea între indivizii studiați, în scopul stabilirii condițiilor și relațiilor sociale.

Metodologia modernă a testării înrudirii dintre indivizii umani este suficient de avansată încât să ne permită la un moment dat elaborarea unei metode aplicabile pe resturi scheletice, așa cum se utilizează, de exemplu, cu multă finețe metoda de expertiză a filiației cu testul  $X^2$  a lui Wichmann sau cu analize discriminatorii.

Sperăm că explorarea exhaustivă a complexului funerar ritual de la Orlea ne va oferi în continuare un material interesant nu numai din punctul de vedere arheologic și antropologic, ci și în direcția reconstituirii înfățișării fizice, pentru o bază biostatistică în vederea obținerii unor progrese în metodologia reconstituirii feței după craniu, ca procedeu de testare a înrudirii.

## BIBLIOGRAFIE

1. Gherasimov M. M.: *Reconstituirea feței după craniu* (omul actual și fosil), Editura Acad. de st. a U.R.S.S., Moscova, 1955, (traducere).
2. Krogman W.M.: *The human skeleton in forensic medicine*, Charles C. Thomas publisher, Springfield, Illinois, U.S.A., 1962.
3. Nicolăiescu-Ploșcor Dardu și Rîșcuția Cantemir: *Caracterizarea antropologică și morfobiologică a scheletelor umane din complexul funerar de la Orlea* (sec. II-I î.e.n.), Revista Muzeelor, nr. 1, anul VI, 1969, pag. 71.

## RÉSUMÉ

*Après avoir reconstitué les visages des cinq individus découverts à Orlea, les auteurs ont étudié leurs relations génétiques et établi que deux d'entre eux étaient frères et sœur.*